

Cerkveni

I. števil.

M a j.

GLASBENIK.

Letnik I.

1878.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

„Cerkveni glasbenik“ izhaja po enkrat na mesec in velja do konec leta 1878
z muzikalno prilogo vred 1 gold. 50 kr., za ude Cecilijinega društva 1 gold.

Vredništvo in opravišništvo sta v Alojznic.

Kaj je cerkvena glasba in njeno notranje bitstvo? *)

Ker smo dali našemu listu ime „Cerkveni glasbenik“, mislimo, da je treba na čelo mu postaviti odgovor na vprašanje: Kaj je cerkvena glasba in njeno notranje bitstvo? — Koliko jih je, ki menijo, da je že vsaka glasba, katera se verši v cerkvi, tudi cerkvena glasba, cerkveno petje!

Je li cerkvena glasba morda samo zunanji lišp, ali praznična obleka, s katero odevamo daritev sv. maše? — Ali služi ona le kot sredstvo za neko minljivo vzbujanje, za neko splošno, nedoločeno preslavljanje božje? Navadno bodeš slišal, dragi bralec, priterjevali tema vprašanjema. Pa, ako bi bilo to resnično, zadostovalo bi že, da je glasba sploh vernega značaja, da ji je pripisan primeren tekst, da! zadostovala bi že simfonična godba, brez besedi. — Da pa ti pogoji nikakor ne zadostujejo, razvidi se iz tega, ker Cerkev od najstarejših liturgij počenši do današnjega dne ne zahteva le samo cerkvenega sloga (stila), temuč določila je tudi popolnem gotovo, stalno zvezo za recitovanje pa petje, in sicer tako, da se jih udeležujejo mašnik, kor in ljudstvo.

Godbo brez vsega teksta, samovoljen tekst, kakor tudi samovoljno delitev teksta med mašnika, kor in ljudstvo je Cerkev zmiraj zametavala kot liturgiji nasprotno.

Vzrok, ki je povod tej zapovedi o določenem tekstu, lahko sam uganeš, namreč ta: Cerkveni duh hoče, da mašnik in ljudstvo pri vsakem delu sv. maše, kakor tudi pri maši vsacega posameznega godú popolnem določeno in konkretno pobožnost vzbujajo ter za popolnem določeno milost Boga hvalijo in povečujejo. Kajti s pozitivnim kerščanstvom se nikakor ne strinja nedoločena pobožnost in le nekaka poveršna, splošna hvala; zato se morajo stalni molitveni teksti rabiti. Na to se opira ideja cerkvenega leta.

S tem pa še ni pozajeta globočina liturgičnega duha. Če sv. Klemen Rimljan Korinčane opominja: naj kličejo „Sveto“ kakor iz enih ust, v slogi in dobri vesti, zbrani na istem kraju, naj kličejo kakor iz enih ust,

*) Temeljito je o tem pisal P. Utto Kornmüller v svoji knjigi: „Die Musik im Hochamte“.

da postanejo deležni velikih in slavnih obljub, *) vidimo v tem opominju izrečeno vse bitstvo naše vere in službe božje; slovesna maša ni nič drugega.

Služba božja mora biti vidna, t. j. vsi verniki kerščanske srenje morajo zbrati se na istem kraju; njih sloga se mora slišati; mašnik in ljudstvo morajo drug drugega razumeti ter klicati iz enih ust. Da se to doseže, postavil je duh sv. Cerkve določene molitvene načine, ki jih mora zdaj mašnik, zdaj kor in ljudstvo glasno moliti — peti. Da se tudi ljudstvu odmeri poseben del očitne molitve, to zahteva ideja skupne službe božje; zaradi okoliščin pa, ki so s časom nastopile in na katere se je cerkvena postava ozirala, je resnica zaostala za idejo. Kakor stare liturgije dokazujejo, nahajal se je že v prvih vekih kerščanstva stan pevcev, kateri so se štel med duhovščino; vendar se je pa pri maši, kot skupni sv. Večerji, zbrano ljudstvo očitnih molitev veliko bolj vdeleževalo, kakor pevci; recitovalo je ono vse responzorije, „Sanctus“, „Pater noster“, psalme in mnogo drugega.

Čez dolgo časa pozneje začel je stopati kor (scuola) posebno zaradi udeležbe pri petji na mesto ljudstva, in nazadnje izginilo je ljudstvo popolnem iz rubrik.

Iz tega moramo po eni strani vsled zgodovine, kakor tudi vsled ideje očitne službe božje sklepati, da je kor nekaj namestnik ljudstva in da on svoji ideji tem bolj zadostuje, čem večje je njegovo število; po drugi strani pa, da mora ljudstvo liturgične molitve s korom peti. Tudi ne ovira nič, k večemu tehnične težave, da učimo ljudstvo liturgične pesmi prepevati, kakor jih v mnogih cerkvah na Francoskem tudi dandanes še poje.

Naj že toraj ljudstvo samo za-sé od začetka mu odmenjene liturgične molitve moli ali poje, ali naj jih s korom vkup opravlja — gotovo, kaj krasna bi bila ta skupna molitev, puhteča iz enih ust, iz enega serca!

Liturgična molitev je najlepša, najčastitljivejša, ona je molitev sv. Cerkve najizverstnišega pomena, sv. Duh jih jo je učil in čudoviti blagoslov bi sledil taki skupni molitvi pri slovesni sv. maši. Kaj naj toraj mislimo o tem, da tako malomarno preziramo liturgične pesmi, in kako naj sodimo o molitvenih knjigah, kakoršne so dandanes pri nas in sploh v navadi? — „Dosti dolgo, piše Dom Prosper Guéranger, **) iskali smo duha molitve in molitev samo v metodah, v knjigah, katere hranijo sicer hvalevredne, da, celo pobožne in vendar le človeške misli. Ta hrana je pičila, ker ne izvira iz molitve sv. Cerkve. Ona loči dušo od duše, ne da bi jih združila. Prihajale so zadnji dve stoletji na dan molitvene in premišljevalne knjige raznih naslovov. Pisatelji so hoteli ž njimi verne k Bogu povzdigniti ter navdajati jih z mislimi, katere so pri sv. maši, pri sprejemi ss. zakramentov, ob velikih praznikih brez dvoma prav pripravne in hvale vredne. In vendar so le več ali manj vsakdanje, kajti zajete so iz mišljenja in čutja pisateljev samih. Različnost čutila in mišljenja se tudi kaže pri vsih teh molitvenih knjigah; in če tudi nočemo nikakor oporekati, da zamorejo, dokler ni kaj boljšega, pri pobožnih osebah mnogo dobrega učiniti, je vendar tudi pregotovo, da so popolnem nezmožne, z duhom

*) S. Klemen, I. Kor., pogl. 34.

**) „Das Kirchenjahr.“ Einleitung S. 7. Mainz. Kirchheim 1874.

molitve navdihniti one, ki ga še nimajo. — „V onih časih *) bila je vera živa, in molitev najtesnejša vez med narodi, kateri so v sv. skrivnosti našli neusahljiv studenec duševne hrane. Ure zginjale so jim v hiši božji kakor trenutki. Razumevali so tadaj molitve sv. Cerkve; sv. obredov liturgije, ž njimi zedinjenih, niso smatrali, kakor dandanes, izvir poveršnega pesniškega čutila: vsi so enako verovali in čutili, eden kakor drugi. Kdo pač bi mogel nam zopet dati ta razum čeznatornih reči, brez katerega si v naših časih toliko katolikov domišljuje, da so to, za kar jih proglašajo njihovo imé!“

Ker toraj, kakor iz zgoraj navedenega moramo sklepati, ideja skupne službe božje ob nedeljah in praznikih zahteva, da se vsa srenja k molitvi zbira, da se glasno in slovesno izrazi in kot ena občina enega serca pokaže: ne moremo nikakor več dvomiti nad vprašanjem o notranjem bitstvu cerkvene glasbe. Ona je pravo in edino sredstvo, da se uresniči duh liturgične molitve; in notranje bitstvo cerkvene glasbe — (beseda, staremu veku neznana; neznana zato, ker se je razumevala že z besedo liturgija) obstoji v tem, da se prvič rabi popolnem določeni molitveni tekst in drugič, da ta določeni tekst očitno bère oziroma poje zdaj mašnik, zdaj kor in ljudstvo, ali, če ljudstvo ne more, mašnik in kor.

To dvoje je temelj cerkvene glasbe, in sicer takó, da bi smelo celó popolnem manjkati glasbenega udeleževanja, in vendar bi še ostalo bitstvo cerkvene glasbe. Čudno, pa resnično! Saj liturgične molitve prvih vekov (ako izvzamemo petje psalmov) niso bile veliko več, kakor priprosta recitacija; in vendar hvali sv. Avguštin tako „petje“ v cerkvi sv. Atanazija. Melodija in harmonija stojite v cerkveni glasbi na drugi stopnji; izcimili in razcveteli pa ste se prav po naravni poti kot dodatek, ki se razumé sam po sebi, iz liturgične molitve ter ostali ž njo nerazločljivo sklenjeni. Živa vera in veselje, s katerima navdaja sv. maša serca vernikov, večna moč glasbe in reči moramo: praktična potreba ju zahtevajo.

„Kar smo si dobro zapamtili, pravi sv. Ambrozij, navadno pojemo, in kar pojemo, lože v spominu ohranimo.“ **) — Dar petja, genij glasbene iznajdbe veljal je za časa apostolov kot charisma. ***) Tü moramo najprej misliti na one nenavadne improvizovane Alleluja, katere so se (menda se ne motimo) nahajale le zunaj liturgije in iz katerih so se pozneje himni upodobili.

Pomenljiva utegne biti naslednja prilika: Ko je potoval kralj po svoji deželi, hotel mu je neki deček podariti posebno lepo jabelko. Dal ga pa prej kraljici, da ga ona izroči kralju. Kraljica pa položi jabelko v zlato skledico, in zdaj še le, ko se je vsem veliko lepše zdelo, ga ponudi kralju. — Tako polaga tudi sv. Cerkev svoje molitve v zlate skledice svete glasbe ter jih po Kristu daruje nebeškemu Očetu.

Če je tedaj beseda glavna reč, je neobhodno potreben posledek letá: da se beseda dobro izgovarja, lahko razumeva in da najboljše

*) Ravno tam, IV. zv., 153 str.

**) k Ps. 49, 17.

***) Döllinger, „Christenthum und Kirche“, str. 354.

glasbino predavanje je ono, katero je najbolj razumljivo. To pa je gotovo enoglasni koral; in odtod se tudi lahko razklada, da ga Cerkev smatra za pravo cerkveno glasbo ter se ga držati mora. Drugi, enako resnični posledek je ta, da naj verniki ne poslušajo liturgičnih pesmi toliko zaradi glasbe same, kakor zaradi besedi; da naj se, svesti si svete dolžnosti, dajo podučiti v njih, in da naj jih vestno z mašnikom molijo.

Govoriti nam je še treba o tretji sverhi cerkvene glasbe. Sv. Klemen Rimljan jo ob kratkem naznani z besedami: „da postanemo deležni velikih in slavnih obljub“. — Jasno je kot beli dan, da prava in najviša sverha cerkvene glasbe je poveličevanje in češčenje božje. Ta cilj je temelj vse liturgije, ker liturgija v prvi versti ni nič drugega, kot najiskrenša zahvala ter pripoznanje božjega veličanstva. Zato je mogel sv. Klemen povdarjati drugi moment, kateri se bolj človeka tiče in na njegovo notranje čiščenje in posvečenje meri. Mogel je to toliko laže storiti, ker je čast božja tem viša, na čem viši stopnji posvečenje človekovo stoji. To odvrčanje od sladnosti, to povzdigovanje človeka k Bogu, da konečno vreden postane združiti se ž Njim tù v sv. Obhajilu pri sv. maši in tamkaj v nebesih na vse veke — to tudi je en glaven cilj liturgije in cerkvene glasbe v njej. To so one „velike in slavne obljube!“ — Pri sv. maši, pri tem svetem in skrivnostnem pripravljanji človeka na zedinjenje z Bogom, katero se razodeva v spoznanji svoje krivde, v hvaljenji in slavljenji, mora vernik napeti vso svojo duševno moč. Da se pa kaže veliko veličastnejšo, bolj idealno in zdatnejšo v glasbi ter skupni molitvi (petji) kot v raznoteri in zasebni, nad tem ni nikakoršne dvombe.

Enakost čutenja in mišljenja naj bode očitna. Zato je slovesna maša tudi boljši način, obhajati skrivnost sv. Rešnjega Telesa, kot zasebna, tiha maša in nikakor ni mogoče misliti si, da bi katoliška srenja, ki še v cerkev zahaja, ob nedeljah in praznikih brez slovesne maše sterpeti zamogla; in prav zato se tudi mnogokrat silno zahteva cerkvena glasba, naj že bode, kakoršna hoče.

Ako nam je toraj, dragi bralec, jasno notranje bitstvo in pravi pomen cerkvene glasbe, bode to mogočnega vpliva na prihodnost: predrugáčilo se bode lice očitne službe božje, kakoršna je dandanes v tisoč in tisoč cerkvah. Če so načela prava (in taka so), morajo tudi resnični biti iz njih izvirajoči posledki, katere si je za svojo sveto nalogo postavil „Cerkveni glasbenik“.

Kakih misli je mnogoterno še katoliška duhovščina zastran cerkvene glasbe.

Osnovalo se je, hvala Bogu in vsem, ki so k temu kaj pripomogli! tudi pri nas toliko potrebno društvo sv. Cecilije, ki ima dostojno cerkveno glasbo gojiti in pospeševati. Pa, žalibog, da ima to prekoristno in važno društvo, katerega namen je obnova ali prestrojenje cerkvene glasbe po določilih sv. cerkve, ki ima gledé na to edina odločilno besedo, še mnogo skritih in očitnih na-

sprotnikov, zlasti tudi med katoliško duhovščino sámo, nasprotnikov, ki ali v nevednosti, ali pa pristranosti in termoglavosti svoji o kaki obnovi ali zboljšanju cerkvene glasbe nič slišati nočejo. Prav zato se nam ne zdi odveč, sledeči pogovor, ki se je pletel, ne med slovenskimi, marveč med nekaterimi nemškimi duhovni, in katerega je prinesel sloveči dr. Fr. Witt v svojem listu, imenovanem „Fliegende Blätter für katholische Kirchenmusik“ (l. 1874, letnik 9., štev. 11.), v prvi številki našega „Cerkvenega glasbenika“ priobčiti. Opomnimo pa že naprej, da s tem ne nameravamo koga pikati, zbadati ali dražiti; namen naš je le, pokazati, kako se je imel tudi slavni Witt od začetka boriti z enakimi neprilikami in predsodki, kakor mlado Cecilijino društvo sedaj pri nas; nadalje izpodbiti po mogočnosti one mnoge predsodke, ugovore ter pomislke, katere še mnogi zastran obnove cerkvene glasbe imajo, ucepiti jim boljše spoznanje in prepričanje, pa mnogo novih prijateljev in podpornikov Cecilijinemu društvu pridobiti. Opomnimo tudi, da ta pogovor ni izmišljen, ampak resničen, kakor Witt v svojem listu pravi, in pa da čerka *W*, mesto katere mi hočemo *V* pisati, Witta samega pomeni, kar iz pogovora samega uganiti ni težko.

H. Jaz premorem sedaj vse letnike vaših listov, menim pa, da je to vse pretežko za kore na deželi.

V. Za mnoge kore je sploh ni cerkvene glasbe. Kaka glasba neki naj bi bila za ljudi, ki znajo malo več, kot par akordov igrati?

G. Kaj pa je tem storiti, ki boljše cerkvene glasbe imeti ne morejo?

V. Opusté naj slovesno peto mašo; zadovoljijo naj se s tiho mašo (katere mašnik ne poje). Ali prav ali pa nič?

Dr. Š. Cerkev je „mater pia“ (dobra mati) — ona terpi tako cerkveno glasbo.

V. Cerkev pač marsikaj terpi; „sed sunt certi denique fines“, vsaka reč ima svoje meje; kjer se pričenja kazenje liturgije, tu cerkev oporeka. Tako n. pr. cerkev ukazuje brez izimka, da se pri peti maši ima peti „latinsko, da se ima peti „introitus“, „offertorium“ in cel „credo“. Toda naša duhovščina je v liturgiji tako poveršna, takó zanemarjena, da tega ne tirja, ampak celo brani, ako bi tudi kak pevovodja cel „credo“ peti hotel.

Dr. Š. A menite li, da se je zmiraj cel „credo“ pel?

V. Vi ste zgodovinar — veste toraj ceniti vrednost zgodovinskih dokumentov. Do pred 100 leti je ni najti maše, ki ne bi imela vsega teksta; to pa iz tega vzroka, ker se je ves rabil. Še le odkar je jožefinstvo in framasonstvo liturgijo spravilo ob veljavo, zato pa pridigo čez mero raztegnilo in povzdignilo, imamo kompozicije z okrajšanim tekstom.

H. Pridiga je pa tudi poglavitna reč!

V. To so dogmatiški nazori — vse spoštovanje!!!!

E. Ne, ne, daritev je poglavitna reč.

Dr. Š. Da, daritev je poglavitna reč.

V. Dokler duhovščina pridigi celo uro, peti slovesni maši pa le pol ure odločuje, imenujem jo v liturgičnem oziru zanemarjeno. Ne meni se za cerkvene postave.

- G.** Pa to je vendar le postranska reč. Kakor pri podobi, če tudi ni umetno delo — da le ljudem dopada.
- V.** Podoba nima s peto mašo nič opraviti, pač pa glasba. Daritev (maša) se lahko verši brez glasbe, peta maša pa ne.
- G.** Da se le na orglje nekoliko igra, pa zadostuje.
- V.** Pa to ni cerkvena misel; za orglje ona celó ne vpraša, zahteva pa, da se poje tekst, in ta (saj večji del) cel.
- Dr. Š.** Ljudstvo zato ni nič manj spodbujeno, naj že bo glasba po pravih umetnosti ali ne.
- V.** Za to tukaj ne gre, ali ima glasba visoko umetniško vrednost ali ne, da je le vredna ter dostojna. So prav priproste reči, kot n. pr.: „bone Jesu“ (dobri Jezus): kaj je priprostejšega? Pa v Bambergu so spravili skup najboljše moti, predstavljali so v moji navzočnosti — toda kako! Za take ljudi ni cerkvene glasbe.
- E.** Meni pride vsakrat na misel Dr. H. (ranjki) — ki je rekel: V Regnem (Regensburg) nočejo nič več vedeti o inštrumentih; bival pa sem 7 let v Rimu, in glej! tu rabijo vse inštrumente.
- V.** Kdor vse inštrumente zavreči mara, naj jih zaverže; pa za to ni treba vseh drugih odgovornih delati; kjer pa se v Rimu napačno rabijo, tam je ravno napačna kriva raba, in to cerkev graja.
- Dr. Š.** Ljudstvo druge godbe ne pozna. Za ljudstvo drugačne godbe ni treba.
- V.** To se pravi: glasbena surovost, glasbena norost je za ljudstvo že dovolj dobra!
- Dr. Š.** Kaj — to bi morali mi vendar tudi vedeti.
- V.** Ne — ne veste ne, kajti sicer bi davno že bili nasprotovali tej neizrečeni surovosti. Duhovščina nima prav nič več muzikalnega okusa, kakor ljudstvo samo. Ona ni zmožna soditi. Njej je vsaka nepristojnost prav. (Splošna nejevolja.)
- V.** Ali ni to liturgična nepristojnost, ako neki duhoven „gloria in excelsis“ zapoje — pa je vse tiho v cerkvi; on zapoje „credo in unum Deum“ — in v cerkvi vse molči?
- G.** To ni mogoče: Kaj tacega se pa vendar ne zgodi!
- H.** Pač, pač, to jaz dobrem vem; V. ima prav!
- V.** Ali ni to liturgični nered, ako organist petja še prav spremljati ne zna, in mu drugi svojpot kličejo „pst, pst,“ pa vse nič ne pomaga?
- M.** (Seže v besedo) No — ta je pač reven.
- V.** Večina je tako revna. Katoliško cerkveno glasbo, kakoršna je danes, mora vsak pameten človek le neizrečeno pomilovati, ali velikoveč, zaničevati; za razumnega katolika je ona vedno vzrok žalosti in bolečine. Najmalovredniša godba, kar je je pod milim nebom, je pač kmetiška plesna, in pa katoliška cerkvena glasba. Vredni sestrice ste si, in obedve delate ljudi surove. In duhovščina naša, oziroma njena vednost o glasbi in ta malovrednost ste si tudi sestrice, prva je kriva druge.
- Dr. Š.** To pa je vendar preveč!

- V. Nikakor ne, izrekel sem to že nekaj krat, povedal škofom, stolnim kapiteljnom, noben človek se le tajiti ni derznil. Je takó!
- E. Kaj pa vse to pomaga, ko vas več ne bo, bo pa vse zopet zaspalo!
- V. Če tudi — pa bo vsaj zgodovina spričevala, da se je našel vsaj en človek, ki je to neizmerno nepristojnost pobijal, svoj gnjus zoper njo izrekel, in reč zboljšati si prizadeval.
- G. Jaz pa menim, da bi vsega tega treba ne bilo. Ljudsko petje naj se goji; pri otrocih naj se začne.
- V. To meni vse prav, zastran mene naj cerkev odpravi vso cerkveno glasbo; ako ona ljudsko petje pri slovesni peti maši le dovoli, le terpi, potem proč z vsem, proč z mojimi listi, proč z vso tako imenovano cerkveno glasbo. S tem je pomagano meni, nepristojnost je proč, je odstranjena!
- E. Ne pomaga vam nič, vi segate previsoko, vi tirjate preveč!
- (Konec prihodnjič.)

Kronika Cecilijinega društva.

I. Občni zbor v Ljubljani, dne 14. junija l. 1877.

Lansko leto nam je rodilo novo društvo, ki se imenuje društvo sv. Cecilije in čigar namen je, preustrojiti zanemarjeno cerkveno glasbo v domači škofiji. Društvo je cerkveno, pod varstvom mil. g. knezoškofa, tedaj ne seza v področje družih glasbenih društev. Povsodi se javlja veselje, da se je tolikanj potrebno društvo osnovalo, le peščica neprijateljev nasprotuje, ker ne pozna lepote in imenitnosti prave liturgične glasbe ter namena osnovanega društva. Upajmo, da se bo kmalo še tem vjasnilo cecil. nebo, da bomo složni delali v povzdigo cerkvene glasbe.

14. junija l. l. toraj je to društvo prvič zborovalo. Vdeležitev je bila prav obilna, ker navzoča je bila skoraj tretjina vseh udov. Z zborom sklenjena je bila pontifikalna sv. maša, katero so služili med obilno azistencijo mil. g. prošt J. Zupan, in pri kateri smo slišali pravo cecil. liturgično petje. Stehle-tova maša je že tako znana kot lahka pa izgledna skladba. Dopadala nam je zlasti Gloria, veličasten Sanctus in miren, pobožen Benedictus. Izmed koralnih točk nas je najbolj zadovoljil Credo, katerega so pevci res z razumom in gorkim občutkom peli. Le orglje so preveč prevladale pevce. Schaller-jev „Os justi“ je krasna kompozicija prav cerkvenega značaja. Ofertorij „Veritas mea“, je zložil g. Foerster sam. Mi smo dozdej Foersterjeve vednosti visoko cenili, odkar pa smo to skladbo slišali, moramo moža v resnici spoštovati, zakaj pokazal je, da se je še staro klasiko veliko bavil, pa si vendar znà hraniti originalnost.

Ob 10. je bil zbor v krasni dvorani knezoškofijske palače. Bilo nas je krog 70. G. prošt Dr. Jarc s serčnimi besedami pozdravi navzoče ter zbor razglasi kot otvorjeni in veljaven. Čital je tudi določila, katere je katoliški shod na Dunaji postavil gledé cerkvene glasbe. Na to so mil. g. knezoškof razjasnili imenitnost cerkvene glasbe, izrekli svoje veselje nad tako obilo vdeležitvijo zbora, ter s krepko besedo nas nagovarjali k stanovitnosti v delovanji. K sklepu so brali memorandum oo. benediktinov, ki so se — iz Nemčije izgnani — naselili na Tirolskem, memorandum do avstr. ministerstva, v katerem pojasnujejo svoje delovanje v strokah cerkvene umetnosti, zlasti v glasbi, gregorij. koralu. — Govoril je nadalje P. Hugolin Sattner jako dobro o ugovorih in zaprekah, ki se stavijo sploh, zlasti pa pri nas, reformi cerkvene glasbe. Djal je, da pridejo zapreke od strani pevovodjev in organistov, od pevcev, duhovnikov samih in od pomanjkanja denarja.

Krepko je tudi pobijal najnavadniji ugovore. — G. tajnik J. Gnjezda je povedal dose-danjo zgodovino mladega društva, ter poročal o denarnem stanu. Število udov ni ravno veliko, kakih 230, vendar komur so naše razmere znane, zadovoljen bode s tem začetkom. Ustanovnikov je 48. Naznanil je tudi, da se meseca oktobra prične orgljarska šola, za katero so mil. g. knezoškof velikodušno prepustili prostorov v Alojznici. Oglasilo se je veliko (19) učencev. Za to šolo bodo se potrebovali trije instrumenti, orglje, harmonijum in glasovir, ki stanejo 900 gl. Ustanovnina pripade orgl. šoli, vendar to še ne zadostuje vsem potrebam, zatoraj je želeli, naj udje agitirajo, da pristopi več ustanovnikov. Letnina, katero udje donajajo, uporabila se bode za društvena darila (Vereinsgaben). Slednjič omeni, da je cerkveno-glasbeni časnik s prilogami neobhodno potreben.

Za njim govori g. stolni kapelnik Foerster o orgljarski šoli, v čem se bode namreč podučevalo. Poduk bode obsegal petje, in kako se poduk v petji daje, igranje na glasovir in orglje, nauk o harmoniji, kontrapunktu, o fugah in o liturgiji, kolikor je s glasbo v zvezi. Učenec, ki je že prej kaj glasbe znal, ostane eno leto na šoli, začetniki vsaj dve leti. K sklepu dobodo spričevala. — G. predsednik vpraša, če ima kdo kak nasvet storiti. Oglasi se g. J. Aljaš, ter razloži misel duhovnikov kranjske dekanije, ki je ta: naj vsaka farna cerkev, z dovoljenjem vis. knezoškofjstva, dá 2 gld., podružnice pa 1 gld. na leto za orgl. šolo. „Dve sveči se darujete, pravi govornik, in šola bode na terdnem“. Ker je orgl. šola res le cerkvi v prid, bili so navzoči z malimi izjemami veseli tega predloga in mil. knezoškof so djali, da je prav, da se pokažejo razne pota, po katerih se zadobi dovoljnega denarja. — G. Fr. Vidic iz Gorice vpraša: jeli se sprejmejo tudi udje iz drugih škofij? G. predsednik odgovarja, da §. 4. društ. pravil ne dela nobene izjeme, toraj se sprejmejo, ako le tirjane pogoje spolnujejo. *) G. H. Sattner predlaga, naj odbor že zdaj na to misli, da se ustanové zraven orgl. šole tudi kurzi v počitnicah na 12—14 dni za tiste manj izurjene učitelje in orga-niste, katerim stan ne dopušča celo leto muditi se na orgl. šoli. V teh dneh bi po mo-gočnosti vtmejlili svoje vednosti, ali vsaj podlago zadobili, na kateri bi se potem sami dalje izobraževali. Predlog je bil vsestransko sprejet. — Slednjič vpraša še g. prefekt Dolinar, ali bodo morali učenci drugih škofj, ki bi radi org. šolo obiskovali, poduk plačevati, ali ne? Slišijo se razni glasovi pro et contra. G. kanonik Urh predlaga, naj se ta stvar prepusti novemu odboru, kar je tudi obveljalo. Na dnevnem redu je bila volitev stalnega odbora po listkih in zbora je bil konec.

Voljeni pa so bili v odbor sledeči gospodje:

1. predsednik: preč. gospod Dr. A. Jarc,
2. tajnik: gospod J. Gnjezda, prefekt v Alojznici,
3. glasb. vodja: gosp. A. Foerster, pevovodja v stolnici,
4. blagajnik „ Ž. Bohinec, knezoškof. kaplan,
5. odborniki: „ o. Angelik Hribar, pevovodja frančišk. cerkve v Ljubljani,
- „ Mayer, mestni učitelj,
- „ o. Hugolin Sattner, pevovodja fančišk. cerkve v Novomestu,
- „ J. Smrekar, profesor bogoslovja,
- „ F. Stegnar, učitelj na ljublj. gradu.

*) Več gospodov drugih škofij je isto vprašanje, kakor g. Vidic, stavilo do odbora Cecil. društva, še pred kratkim časom. Gotovo jim je pristop k društvu prost in še veselilo nas bode, ako jih veliko pristopi; saj ne iščemo nikakoršnega mono-pola za cerkveno glasbo samo v naši škofiji, marveč želimo iz dna serca, da se povsod širi cecilijanska ideja. 4. §. društ. pravil pa se tako glasi:

- „Ud društva je lahko vsakdo, ki
a) po razmerah svojih moči in posredkov deluje za društvene namene, in
b) ki plača vsako leto 1 gld. a. velj. kot letni donesek.

Kdor verh tega vplača vsaj 10 gld. je ustanovitelj društva.“

D o p i s i . *)

Z Dolenjskega. 23. aprila. Pozdravljen nam prvi cerkvenoglasbeni list Cecil. družbe! — Ako v kateri reči treba združenja, treba ga je gotovo v tem, kar zadeva cerkveno glasbo. Razne so okolščine pevovodje; ta ali ona priložnost, razne misli in prigrvarjanja ga dostikrat zapeljejo od prave poti, da zanemarja liturgična pravila, ako so mu sploh kedaj znana bila. Malokje se pa nahaja mož, ki bi svetovati pa tudi pomagati znal. Narod naš ljubi petje zlasti pri službi božji. Da si pa ne težimo vesti z malovrednim, liturgične pravila prezirajočim petjem, treba je, da se koncentriramo. To se bode zgodilo s „Cerkvenim glasbenikom“, ako Bog dá. Zatoraj pozdravljeno še enkrat hvalevredno podvzetje družbinega odbora!

V programu poleg vabila je naznanjeno, da bode list prinašal referate iz posameznih krajev, kaj se je tû ali tam pevalo. Naj povem jaz iz naše Dolenjske kaj, in sicer naj opišem glasbeno stran neke izvanredne, a veličastne slovesnosti kronanja naše ljube Gospé, ki se je veršila veliki pondeljek 22. t. m. v Šmarjeti. Bila je prva slovesnost te verste v naši škofiji. Zato je privrelo ljudstva od blizo in daleč na tisuče. Duhovnov je bilo 16. Prepustivši natanko popisovanje drugim listom, omenim naj le toliko, da je na večer pred bila razsvitljena Šmarjeta, in da je blizo 50 kresov gorelo krog po hribih. Posamni deli slovesnosti so bili: Pridiga, slovesna sv. maša, blagoslovljenje podobe matere božje, procesija, kronanje, Te Deum in darovanje (ofer). Reči moram, da vse je bilo prav velikansko in kar je bilo najlepše, vladala je neka priserčnost in pobožnost, kakor malokje. Pevski kor je bil dobro zastopan, kolikor se na deželi pričakovati dá. Pa čuj, katero mašo so peli? O strah, „Missa solemnis“ gregorijanskega koral. Tedaj že na kmete so nam zanesli spako ti prederzni Cecilijanci. Mir in potolaženje! Ni tako hudo, kakor bi si kdo mislil. Res gregorijanski koral smo čuli pri eni največjih slovesnosti, pa nikomur ni ušes žalil, in nikogar iz cerkve zapodil, kajti pevke in pevci peli so ga z veseljem, peli so ga priserčno in dokaj spretno. Poseben vtis je naredil „Et incarnatus“ in „Benedictus“. Graduale „Confitebuntur“ od Leitnerja (Flieg. Bl. 1867) in ofertorij „Regina coeli“ od Weselaka (Flieg. Bl. 1868) sta se pela v čveteroglasnem mešanem zboru. Prepričali smo se, kder župnik in učitelj-organist skupno delujeta, gre vse spod rok; tudi po deželi prodre cecilij. ideja. Zatoraj Bog nam daj obilo dobrih učiteljev-organistov, posebno pa tacihi župnikov, kakor je č. g. Volčič v Šmarjeti, potem bo cerkvena glasba kmalu na boljšem. S tem pa ne rečem, da je bilo vse prav dobro; kar portamento glasú zadeva, bilo bi kaj boljšega želeli; to je namreč ujkkanje od enega glasú do drugega, kar je rabiti le redkokedaj v posvetni glasbi. Je namreč premehko, rekel bi mehkužno, prirojeno zlasti ženskam. Konstatirati pa moram, da je volja dobra, glasi čisti, organist zmožen in zatoraj je upanje opravičeno, da se bo cerkv. glasb v Šmarjeti vedno lepše razvijala. K temu bodo pa največ pomogle redne, pogoste skušnje. Respondira se tû zmirom koralno z orgljami.

Pri ti priliki se je pa tudi pokazalo, da ostane za petje v domačem jeziku še priložnosti dovolj. Peli so namreč slovenske Marijine pesmi, ko se je procesija razvijala, med potjo pa lavretanske litanije. Pel je vsak, kdor je imel zdravo gerlo. Popoldne so bile zopet splošno pete litanije v slovenskem jeziku. Po vsi cerkvi je gromelo po invokacijah: „Naša ljuba Gospá, presv. sercá, prosi za nas Bogá!“ **)

„Prosi pa tudi za našo Cecil. družbo, da bi zamogla vspešno delovati po svojih členih, da bi se vredna glasba razlegala po božjih hramih!“ — Z Marijnim mesecem si začel, dragi „Glasbenik“, s pomočjo Marije in sv. Cecilije bodeš nadaljeval!

S.

*) Pod tem naslovom bode prinašal „Cerkv. glasb.“ dopise iz raznih krajev; prosimo pa še enkrat svoje prijatelje, da nam jih pošiljajo.

**) Po liturgičnem tekstu: „Ora pro nobis“, bi se morala prošnja glasiti: prosi za nas!

Glasba velikega tedna in velikonočnih praznikov v Ljubljani.

a) V stolnici.

Veliki četrtek: Missa, op. 8., dr. Benz; graduale „Christus factus est“, dr. Fr. Witt; offertorium „Dextera Domini“, A. Foerster; introitus & communio, gregorijanski koral.

Veliki petek: Improperia, zložil Vittoria; Crux fidelis, zl. Janez IV., kralj portugalski. Zvečer pri češčenji sv. Rešnjega Telesa: Ave verum, Mozart; Alme Deus, Cordans; Meditabor & Improperium, dr. Fr. Witt; „Tristis est anima mea“ — Martinija in Očitanje, A. Foerster.

Veliko soboto: Missa, op. 8, Uhl; graduale, dr. Fr. Witt; večernice, koral z orgljami. — Pri vstajenji: „Aurora“, dr. Fr. Witt; Te Deum, Kempter; Regina coeli, Leitner; Tantum ergo *) za 5 glasov, dr. Witt. Za olepšavo (!) neogiblivi posvetni marši vojaške godbe. Lansko leto je vojaška godba pri procesiji sviralas vsaj cerkvene melodije: Regina coeli z Alleluja; tudi letos je bila nanje pripravljena, a prišel je nasprotni ukaz.

Veliko nedeljo: Inštrumentalna maša in vokalni ofertorij „Terra tremuit“, A. Foerster; graduale (možko-glasno) Haec dies, Gr. Zangl.

Velikonočni ponedeljek: Inštrumentalna maša F-dur, C. Greith; graduale kakor v nedeljo; Offertorium „Angelus Domini“, Stehle.

b) V frančiškanski cerkvi.

Veliki četrtek pri sv. maši: koral (misa in festis solemnibus.) Graduale: Christus factus est. Offert. Dextera Domini (koral.)

Zvečer ob 8. uri: 1. Lamentacije. 2. Očitanje, oboje od Ant. Foerster-ja. 3. Miserere od Palestrine. 4. Počešena leva rana. 5. Sveti križ. 6. In monte Oliveti, G. Croce. 7. Tristis est anima mea, G. Croce. 8. O grešnik, serce zdaj odpri. 9. Adoramus te, Weselak.

Veliki petek zvečer ob 8. uri. 1. Miserere Palestrina. 2. Improperium, Witt. 3. Meditabor, Witt. 4. Oh, kako te vidim. 5. Sv. križev pot. 6. Sedem besedi Jezusovih na križu.

Velika noč. Maša v b-dur od Benz-a. Graduale: Haec dies, Zangl. Offert. Regina coeli laetare, Schöpf.

Veliki ponedeljek: Maša v F-dur od Uhl-a. Graduale: Regina coeli laetare, Schöpf. Offert. Haec dies, Zangl.

„Cerkvena glasba, kakošna je in kakošna bi morala biti.“

Pod tem imenom je spisal ter prevzvišenemu knezoškofu, pokrovitelju društva sv. Cecilije, poklonil častiti P. H. Sattner, ki je ves vnet za primerno obnovo cerkvene glasbe in v tem zares izvedenec, knjižico, katera se je o velikonoči častitim udom Cecilijinega društva kot prvoletno darilo razposlala. Knjižica ta v okusni obliki na 56 straneh v osmerki na kratko sicer, a jedrnatost in prepričalno razpravlja o imenitnosti cerkvene glasbe sploh ter potrebi njene obnove, o gregorijanskem petji ali koralu, o večglasnem petji in godbi, o inštrumentalni godbi, o orgljanju in pevski šoli, o službi božji, blagoslovu s sv. Rešnjim

*) Že 3. leto po rimskem obredu.

Telesom in drugih cerkvenih opravilih, pa o dolžnosti duhovščine zastran cerkvene glasbe. Kakor se vidi, pisana je knjižica ta pred vsem za tiste, ki imajo cerkveno glasbo nadzorovati ali voditi, toraj za častito duhovščino in organiste, pa tudi sploh za vse, ki bi se radi podučili, kaka je cerkvena glasba večjidel dandanes, kaka pa bi morala biti po cerkvenih določbah, ki so v tem edino določilne in merodajne. — Kdo bi se upal tajiti, da smo v tem pri nas večjidel še novinci, da se nam je še mnogo učiti. Kajti kako mala je peščica onih, ki so se pri nas do sedaj za to kaj bolj zanimali, živo potrebo obnove ali reforme cerkvene glasbe po edino veljavnih določilih sv. Cerkve spoznali, in v ta namen primerno društvo v življenje poklicati si prizadevali. Brati nam je toraj treba, učiti in soznaniti se s cerkvenimi določili, da bo tudi nas ozir cerkvene glasbe pravi duh prešinel, da bomo sprevideli in spoznali, kako daleč smo še večjidel od prave, dostojne, po cerkvenih določbah pristrojene cerkvene glasbe. Nehoté nam tu pridejo na misel besede Rückert-ove:

Das sind die Weisen,
Die durch Irrthum zur Wahrheit reisen.
Die bei dem Irrthum verharren —
Das sind die Narren.

V poduk v tem oziru nam bo pa prav posebno služila ta knjižica. — Sezi toraj, častita slovenska duhovščina, ki si za veličastnost božje službe toliko vneta, sezite pa tudi vi, dragi slovenski organisti, ki imate prelepo nalogo, z dostojno glasbo službo božjo poveljevat, in sploh vsi, ki vam je za dostojno petje in godbo v cerkvi mar, po tej prekoristni knjižici; berite jo nepristransko, prevdarite resno, kar je rečenega v njej, in svesti smo si, da ne bo dolgo, in naše mlado društvo Cecilijino bo dobilo novih udov, novih podpornikov, pa tudi novih gorečih zagovornikov ter iskrenih pospeševalcev primerne obnove cerkvene glasbe. — Knjižica omenjena se dobiva pri vredništvu ter opravištvu „Cerkvenega glasbenika“ v Alojznici in velja le 25 novcev.

Naše priloge.

Ker bode „Cerkveni glasbenik“ izhajal začetkom mesca, se bode tudi gledé prilog oziral na potrebe istega mesca ter prinašal pesmi njegovih praznikov. Tako v I. številki:

1. Offertorium in Ascensione Domini za Vnebohod Gospodov. Da zamore ta ofertorij vsakdo razumeti, pripisan je konec skladbe poslovenjen tekst. Skladba je lahka; za velike praznike pač ni mogoče lože zahtevati, sicer bi bila le muzikalna čenčarija, ničvredna in nespodobna. Gospodje organisti, bodite praktični! Ako nimate vsih 4 glasov izurjenih, izpustite na pr. bas in pojte 3glasno; in ako tudi tem manjka izurjenosti, poje naj se ta in enake skladbe unisono (enoglasno) z orgljami.

2. in 3. skladba ste v čast Materi božji, toraj za Šmarnice pripravi. Našli smo jih s 4 drugimi enakimi v stari molitveni knjigi: „Bratovske buquice s. roshenkranza, skusi Matthia Castelza, Chorarja u' Novim Meftu“ l. 1678 natisnjeni, toda le enoglasno in brez vsega takta. Harmonizoval ju je g. A. Foerster, pa pridal jima tudi predigro in medigro, ki zmiraj morete biti zloženi v duhu pesmi. Pesmi se že sami na sebi ušesu in sercu dobro prilagate; za nas pa ste še posebne važnosti zato, ker ste glasbeni svetinji naših pradedov, iz katerih lahko posnamemo, kako so prepevali nekdanji stari Slovenci. Tekst je nekoliko popravljen, vendar mu ohranjen, kolikor mogoče, stari značaj. — O starih slovenskih pesmih utegnemo kmalu bolj obširno govoriti.

4. štev. današnje priloge „Tantum ergo“ je pravi cerkveni napev, 4glasno postavljen, kateri naj se rajše poje enoglasno z orgljami. Zarad pomanjkanja prostora ni bilo mogoče vso skladbo tu natisniti; kar je še manjka, pride v 2. prilogi. Ob enem pridejo na svitlo tri drugi „Tantum ergo“ raznih skladateljev.

Oglasnik.

Ravnokar je prišla na svitlo nova latinska kratka maša:

Missa in hon. s. Caeciliae,

ktero je za sopran, alt, tenor in bas (org. non oblig.) zložil in prečast. gospodu Dr. Jarc-u, predsedniku Cecilijinega društva, poklonil Ant. Foerster. — Ta maša ima namen, naše cerkvene pevske zборе vpeljati na pravo pot; zato je po liturgičnem načelu v najložešem slogu (stilu) zložena, pa tudi jako melodična. Oblika je pravilna, note velike. Natisnjena je skladba pri Milicu z velikimi novimi tipami. Partitura in 4 glasovi veljajo vkup 2 gl.; 4 glasovi posebej (kdor si želi več iztisov) 1 gl.

Prodaja to mašo skladatelj ali pl. Kleinmayr in Bamberg ali pa Giontini v Ljubljani.

Sledeče dobre in lahke skladbe naj bodo vrlo priporočene („4 gl.“ pomeni „sopran, alt, tenor in bas“):

Bauer Mich. „Missa I. in hon. ss. Cordis Jesu“. Za 1 glas in org. — 1 marka 25 vinarjev nemške drž. velj. (Bössenecker v Regensburgu.)

Foerster Ant. „III. Ecce sacerdos magnus cum respons“. Za 4 gl. — 50 kr. (Pri skladatelju ali pri Giontiniju.)

Haberl Fr. X. „Magister choralis“. 1 marka 40 vinarjev. (Pustet.)

Molitor J. B. Missa I. „Tota pulchra es Maria;“ 2. in hon. s. Fidelis; 3. in hon. ss. Angel. Cust. Za 4 gl. Vsaka part. 1 marka; 4 gl. — 50 vinarjev. (Pustet.)

Musica ecclesiastica. Zv. III. „7 Hymni de ss. Sacramento“. Zv. IV. „5 Offert. de Comm. Sctorum“. Zv. V. in VIII. „Enako“. Zv. VII. „Te Deum“. Za 4 gl. in org. Vsak zvezek 75 ali 50 kr. (Cecil. društvo v Briksenu.)

Nedved Ant. „II. Tantum ergo“. Za 2 gl. in org. — 35 kr. (Till v Ljubljani.)

Ordinarium missae. („Asperges me, Vidi aquam, 14 maš, tudi Requiem in Libera, 4 Credo, Te Deum, Responsoria, Tantum ergo.“) Gregorijanski napevi v starih notah. — 36 kr. (Pustet v Regensburgu.) K temu:

Organum comitans od dr. Fr. Witta. 1 fl. 44 kr.

Officium de Nat., Hebdomadae et Defunct. — 36 kr. (Pustet.)

Rampis P. Missa „Cunibert“. Za 4 gl. (tudi za 1 gl.) in org. Part. in 4 gl. — 3 marke, 4 gl. — 1 marka 50 vinarjev. (Krüll v Eichstättu.)

Skuhersky F. Z. „Motetta“ (Grad. et Offert.) za celo leto. Za 4 gl. in org. Zv. I.—VII. à 1 fl. 20 kr. (Mikuláš et Knapp v Pragu.)

Uhl Fel. „Lat. kratka maša“ za 4 gl. in org. — 1 fl. 36 kr. Vsak gl. 12 kr. (jugonemške cene.) (Zumsteeg v Stuttgartu.)

Poziv.

Vsem čč. udom Cecilijinega društva pošlje se „Cerkv. glasbenik“, ker je pričakovati, da bode vsak ud sprejemal tudi list, ki ima biti organ ali glasilo našega društva. Kdor bi ga ne mislil sprejemati naj blagovoli vredništvu nazaj poslati. — Tudi naj blagovolijo čč. gg. udje (navadni in ustanovniki) letni donesek za l. 1878, ki znaša 1 gl. po 4. §. društvenih pravil, ravno sim poslati.

 Današnji list obsega namesto 8, — 12 strani, ker se tvarina ni dala lahko skerciti; prihodnje številke jih bodo imele le po 8, kakor smo bili obljubili v vabilu.

Pridana je listu I. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnježda**. — Odgovorni vrednik muzik. priloge **Anton Foerster**.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.